

Stichting Duurzaam
Vijfheerenlanden

Prinsessenhof 14
4141 EG Leerdam
info@duurzaamvhl.nl
www.duurzaamvhl.nl
IBAN NL24 TRIO 0320 4475 45
KvK 84600179

Onderweg naar een toekomstbestendige samenleving

Aanvraag structurele financiering door Stichting Duurzaam Vijfheerenlanden

februari 2025

De stichting ondersteunt de volgende duurzame initiatieven in de gemeente Vijfheerenlanden:
Groene Weelde natuur- en duurzaamheidseducatie | Voedselcoöperatie Sitopia | Noordertuin Leerdam

Samenvatting

Stichting Duurzaam Vijfheerenlanden vraagt gemeente Vijfheerenlanden om de huidige driejarige incidentele subsidie die loopt van 2023 t/m 2025 per 2026 naadloos te laten overgaan in een structurele jaarlijkse subsidie zonder einddatum. Op die manier kan de stichting verder werken aan haar duurzame ambities d.m.v. natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE) gericht op jong en oud(er) en zo bijdragen aan het realiseren van gemeentelijke duurzame doelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit, energietransitie en een circulaire samenleving.

Behaalde resultaten in 2023-2024

Sinds de toekenning van de huidige driejarige (incidentele) subsidie in mei 2023 heeft de stichting al veel bereikt. Zo hebben ruim 2.000 (van de 5.300) basisschoolleerlingen in Vijfheerenlanden deelgenomen aan duurzaamheidslessen, zowel tijdens als na de reguliere schooldag. Ook zijn er diverse duurzame activiteiten georganiseerd voor volwassenen zoals workshops, studiedagen, voorlichtingsbijeenkomsten en worden duurzame bewonersinitiatieven als De Noordertuin en voedselcoöperatie Sitopia ondersteund. Daarnaast is het gelukt om, mede dankzij de basisfinanciering van de gemeente, € 120.000 aan fondsgelden binnen te halen.

Gepland voor 2025

De gemeentelijke bijdrage van 2025 zal worden gebruikt voor het verdiepen en verstevigen van ons aanbod van natuur- en duurzaamheidseducatie zodat nog meer basisscholen en hun leerlingen deel kunnen nemen aan duurzame educatieve activiteiten zowel tijdens als na de reguliere lessen. Naar behoefte wordt ook aanbod ontwikkeld voor het voortgezet onderwijs zodat een doorlopende leerlijn ontstaat. Ook voeren we een beknopte meting uit om via de ouders inzicht te krijgen in de effecten van ons NDE-aanbod. Daarnaast verbreden we ons aanbod van duurzame activiteiten richting volwassenen en inwonersinitiatieven. We organiseren workshops voor inwoners op de sociale ontmoetingsplaatsen en onze buitenlocaties SchaikseWeelde en De Noordertuin samen met andere duurzame (inwoners)initiatieven. Ook versterken we duurzame (inwoners)initiatieven (o.a. Hestia's Hof en de Natuur- en Vogelwacht VHL) door ontmoeting, kennisdeling en samenwerking tussen hen te faciliteren en nieuwe duurzame initiatieven naar wens te ondersteunen.

Ambitie 2026 en verder

Voortbouwend op het fundament dat gelegd is in de voorgaande drie jaren en uitgaand van het continueren van de gemeentelijke bijdrage werken we vanaf 2026 aan de volgende ambities:

- Op alle 33 basisscholen in Vijfheerenlanden wordt gebruikt gemaakt van ons NDE-aanbod en uiteindelijk ook in alle leerjaren;
- Het voortgezet onderwijs maakt stapsgewijs gebruik van ons duurzame educatieve lesprogramma: 1 school gebruikt dit in 2026, 2 scholen gebruiken dit in 2027 en alle drie de scholen 2028;
- Dankzij onze inzet zijn elk jaar 2-5 extra schoolpleinen groener en/of blauwer geworden;
- Duurzame initiatieven kunnen door ons ondersteund worden: nieuwe initiatieven kunnen we bij de start faciliteren met onze ervaringen.
- Er is een tweede voedselcoöperatie binnen Vijfheerenlanden ontstaan;
- Elk jaar wordt in minstens 5 kernen een inspirerende workshop voor volwassenen georganiseerd waarin zij praktische handvatten krijgen om duurzamere keuzes te kunnen maken.
- Door samen op te trekken met de tuincoaches van de gemeente Vijfheerenlanden en inwoners worden jaarlijks tuinen in tenminste 10 verschillende straten in de gemeente vergroend.

Om deze ambities waar te kunnen maken is de gevraagde financiële bijdrage van de gemeente noodzakelijk.

Voorwoord

Er waren eens... twee inwoners in Vijfheerenlanden met een droom: een duurzame samenleving met oog voor mens én natuur. Ook was er een ambitieuze gemeente die “[...] onze mooie gemeente goed wil doorgeven aan toekomstige generaties door ons in te zetten voor een leefbare en toekomstbestendige omgeving [...]” en “[inwoners te stimuleren] eigen initiatieven te ontplooiën in hun buurt of wijk en daarbij [...] gefaciliteerd te worden door de gemeente”¹. Deze inwoners en de gemeente bundelden hun krachten en ziedaar, Stichting Duurzaam Vijfheerenlanden werd geboren.

Het voornaamste doel van de stichting is bijdragen aan het realiseren van een leefbare en toekomstbestendige samenleving door middel van natuur- en duurzaamheidseducatie. Deze educatie is voor jong en oud, al is er gestart met een focus op (basis)schoolleerlingen vanuit de gedachte “Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst”. Met behulp van een driejarige subsidie (2023-2025) door de gemeente Vijfheerenlanden realiseerde de stichting haar eerste belangrijke mijlpaal: op 30 september 2023 opende wethouder Joop van Montfoort in aanwezigheid van vele gasten, waaronder ook wethouder onderwijs Kees Bel, het Natuur- en Duurzaamheidscentrum Groene Weelde.

Inmiddels heeft de stichting een breed scala aan natuur- en duurzaamheidseducatie-activiteiten ontwikkeld en samengebracht. Deze worden naar volle tevredenheid gebruikt op 20 van de 33 basisscholen in Vijfheerenlanden dankzij de inzet van onze coördinator en vrijwilligers. Op deze manier zijn al ruim 2.200 basisschoolleerlingen bereikt. Ook steeds meer volwassenen ervaren de kracht en het plezier van samen werken in en voor de natuur op onze locaties GroeneWeelde en Buurttuin De Noordertuin.

Kortom, we zijn al goed op weg, maar hebben ook nog een flinke weg te gaan. Daarom is het cruciaal dat de stichting in de komende jaren samen met de gemeente, scholen, samenwerkingspartners én inwoners, jong en oud, kan werken aan het borgen van wat er is opgebouwd. Daarnaast is verdieping en verbreding van activiteiten nodig, zodat ook andere groepen (ouders, leerlingen voortgezet onderwijs, inwoners) worden bereikt en betrokken en ook zij duurzame(re) keuzes kunnen gaan maken.

Daarom vragen wij de gemeente om een structurele financiële bijdrage vanaf 2026. Op die manier kunnen wij ook in de komende jaren blijven werken aan het realiseren van die gezamenlijke droom en ambitie: een leefbaar en toekomstbestendig Vijfheerenlanden voor iedereen. Hoewel de stichting, mede dankzij gemeentelijke basisfinanciering, succesvol additionele fondsen heeft geworven, zou het (deels) wegvallen van de huidige gemeentelijke subsidie leiden tot het verlies van datgene wat tot nu toe is (en wordt) opgebouwd. En dat zou onwenselijk en niet duurzaam zijn.

---

¹ Gemeente Vijfheerenlanden (2022) *Samen zijn wij Vijfheerenlanden: Betrokken en betrouwbaar - Coalitieakkoord op hoofdlijnen 2022-2026*

1. Inleiding

1.1 Probleemschets

De groeiende klimaatproblematiek is een wereldwijd probleem dat ook om lokale actie vraagt. Het is essentieel dat ook inwoners van de gemeente Vijfheerenlanden hun steentje bijdragen door andere keuzes te maken en zich duurzamer te gedragen. Ditzelfde geldt ook voor het bevorderen van de leefbaarheid² in onze mooie gemeente en voor het vergroten van de gezondheid³ van onze inwoners. Voor het maken van andere keuzes en gedragsverandering is het allereerst nodig dat onze inwoners zich bewust zijn van de huidige problemen en uitdagingen. De volgende stap is de inwoners laten zien en ervaren wat ze concreet kunnen doen om bij te dragen aan het oplossen van de problematiek⁴.

Aangezien het creëren van bewustzijn, het maken van andere keuzes vooral het aanleren van nieuw gedrag eenvoudiger is op jongere leeftijd, is natuur- en duurzaamheidseducatie (hierna afgekort tot NDE) in o.a. het basisonderwijs hiervoor een krachtig middel. Uit onderzoek is gebleken dat de scholen weinig mogelijkheden hebben om NDE in hun overvolle curricula te verwerken door gebrek aan tijd en expertise⁵. NDE-activiteiten vergroten niet alleen het bewustzijn en handelingsperspectief van kinderen en jongeren om duurzamere keuzes te maken en zich duurzamer te gedragen in hun directe leefomgeving. Ze helpen ook bij de ontwikkeling van hun zintuigen, motoriek, sociale vaardigheden en creativiteit. Door leerkrachten en docenten in het basis- en voorgezet onderwijs te ondersteunen middels lesmateriaal, gastlessen en werkvormen voorzien we in hun behoefte en helpen zo deze scholen in Vijfheerenlanden bij hun wettelijke taak om duurzaamheidsthema's te integreren in hun curricula, o.a. vanuit burgerschapsonderwijs⁶.

1.2 Oplossingsrichting

Stichting Duurzaam Vijfheerenlanden (hierna afgekort tot SDVHL) heeft daarom allereerst de ambitie om de ruim 5.300 basisschoolleerlingen en ruim 3.100 leerlingen uit het voortgezet onderwijs⁷ te voorzien van NDE. Zo willen we direct bijdragen aan de noodzakelijke transitie op het gebied van klimaat, leefbaarheid en gezondheid, door het creëren van meer bewustwording en het bieden van handelingsperspectief aan onze jeugd. Aangezien deze jeugd doorgaans opgroeit in een huishouden⁸ is het zeer waarschijnlijk dat via NDE ook het bewustzijn en het handelingsperspectief van hun ouders en verzorgers wordt vergroot, net als dat van de leerkrachten en docenten in het basis- en voorgezet onderwijs. De verwachting is dat ook deze volwassenen hierdoor duurzamere keuzes gaan maken en duurzamer gedrag laten zien. Wanneer SDVHL haar ambities ten volle realiseert, heeft zij in potentie een direct bereik van 8.400 kinderen en jongeren en een indirect bereik van 12.000 volwassenen (voorzichtige schatting) oftewel 33% van de bevolking van de gemeente Vijfheerenlanden.

---

² In Vijfheerenlanden is het percentage oppervlakte van groen (43,9%) én van bomen (16%) lager dan voor heel Nederland (respectievelijk 46,8% en 25%). Daarnaast kampt Vijfheerenlanden met een slechtere luchtkwaliteit door hogere concentraties stikstof (NO₂) en fijnstof (PM₁₀) en produceren Vijfheerenlanders per persoon bovengemiddeld veel huishoudelijk afval: 528 kg t.o.v. 448kg gemiddeld in Nederland.

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/duurzame-leefomgeving>

³ In Vijfheerenlanden heeft bijvoorbeeld 51,2% van de inwoners overgewicht (t.o.v. 50,3% in Nederland) en voldoet slechts 42,9% aan de beweegnorm (t.o.v. 47,5% in Nederland). De levensverwachting in Vijfheerenlanden ligt met 81,3 jaar ook iets onder het landelijk gemiddelde van 81,6 jaar.

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/gezondheid>

⁴ <https://www.energieparticipatie.nl/wat-je-moet-weten-over-gedragspsychologie>

⁵ <https://lerenvoormorgen.org/artikelen/leren-voor-duurzame-ontwikkeling-in-het-primair-en-voortgezet-onderwijs/>

⁶ <https://specials.publiekdenken.nl/special-duurzaamdoor-2024/borgen-en-doorgeven-duurzaamheid-in-het-onderwijs-verankeren>

⁷ <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/onderwijs>

⁸ In bijna 10.000 huishoudens in Vijfheerenlanden woont tenminste één kind.

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/demografie>

De tweede ambitie van SDVHL is het verbinden met en ondersteunen van andere initiatieven gericht op duurzaamheid binnen de gemeente Vijfheerenlanden zodat er een stevig netwerk ontstaat waarin initiatieven van elkaar kunnen leren en bijvoorbeeld samen optrekken bij het aantrekken en activeren van vrijwilligers. Op die manier wordt ook gewerkt aan het vergroten van duurzaam bewustzijn en handelingsperspectief van de (volwassen) inwoners in Vijfheerenlanden.

Met dank aan een driejarige incidentele subsidie van de gemeente, verleend in mei 2023, beschikking 836542, is SDVHL in 2023 voortvarend van start gegaan met het realiseren van het eerste deel van bovengenoemde ambities door zich te richten op het basisonderwijs en de eerste duurzame initiatieven. In hoofdstuk 2 wordt allereerst een beeld geschetst van de aanpak tot nu toe en welke resultaten en effecten dit heeft opgeleverd in 2023 en 2024, gevolgd door de geplande activiteiten in 2025. Daarna volgt in hoofdstuk 3 een overzicht van waar SDVHL nu staat m.b.t. haar ambities, oftewel, wat er al wel en nog niet gerealiseerd is. Vanuit deze vergelijking volgt in hoofdstuk 4 een plan van aanpak waarin wordt toegelicht op welke manier SDVHL de nog niet gerealiseerde ambities wil gaan behalen in de komende jaren en de borging daarvan. Bij dit plan hoort een financieringsbehoefte die de basis vormt voor de concrete subsidievraag die beiden te vinden zijn in hoofdstuk 5.

2. Behaalde resultaten in 2023 - 2024 en beoogde resultaten in 2025

2.1 NDE in Vijfheerenlanden – één centraal coördinatie- en ontwikkelpunt

In de inleiding is aangegeven dat SDVHL via de realisatie van NDE voor het basisonderwijs bijdraagt aan de noodzakelijke transitie m.b.t. klimaat, leefbaarheid en gezondheid in Vijfheerenlanden én voorziet in een behoefte binnen het basisonderwijs. Nader onderzoek van deze laatste behoefte laat zien dat scholen in Vijfheerenlanden het NDE-aanbod graag centraal georganiseerd willen hebben, oftewel middels een centraal coördinatie- en ontwikkelpunt. Idealiter brengt dit coördinatiepunt niet alleen het aanbod van natuur- en duurzaamheidseducatie samen, maar integreert dit NDE-aanbod met het aanbod op thema's gezondheid (Gezonde School) en cultuur. Scholen zien een duidelijke meerwaarde in een dergelijk coördinatiepunt doordat het aanbod inhoudelijk geïntegreerd wordt, in de tijd gepland, gebundeld en praktisch wordt verzorgd. Dit leidt tot ontzorging van overbelaste leerkrachten die zo minder tijd kwijt zijn aan de voorbereiding en uitvoering van NDE-taken. Dit verlaagt voor scholen de drempel om NDE aan te bieden en, zo is de verwachting, zullen meer basisschoolleerlingen toegang hebben tot NDE en worden zo veel mogelijk van hen hiermee bereikt. Bovenstaande is het uitgangspunt geweest voor de inrichting van NDE in Vijfheerenlanden in de vorm van o.a. de realisatie van NDE-centrum Groene Weelde.

2.2 NDE-centrum Groene Weelde

2.2.1 Ontwikkeling aanbod

Vanuit het NDE-centrum is in 2023 een basisaanbod ontwikkeld bestaande uit leskisten voor vier domeinen: natuur & groen, voedsel & gezondheid, grondstof & afval en water, energie & klimaat. Ook is de leerlijn Natuur-Cultuur met 33 duurzame lessen ontwikkeld. Daarna heeft 2024 in het teken gestaan van het werven en opleiden van vakdocenten en vrijwilligers zodat we ook lessen op scholen en locaties kunnen aanbieden.

2.2.2 Digitaal platform en fysieke locatie

Groene Weelde beschikt over een digitaal platform (www.groeneweeldevhl.nl) en een fysieke locatie (Schaikseweg 79 te Leerdam). Op het digitale platform vinden scholen het NDE aanbod van diverse organisaties in de gemeente en in de regio en kunnen zij direct leskisten, lessen en excursies boeken.

Scholen kunnen heel gericht zoeken naar aanbod per leerjaar, type les en domein.⁹ De fysieke locatie in Leerdam, in voedselbos Schaikse Weelde, wordt gebruikt voor excursies voor schoolklassen, activiteiten vanuit het naschoolse programma Doe mee! en de voedselbosclub. Ook zijn er activiteiten voor volwassenen zoals workshops en bij landelijke of regionale dagen (bijvoorbeeld de actie Plant jij voor mij? (met IVN)¹⁰ en de Open voedselbossendag (met Natuur en Milieufederatie Utrecht). Ook worden er regelmatig teambijeenkomsten in de natuur georganiseerd voor verschillende organisaties (bijvoorbeeld BindkrachtVHL en Triodosbank). Voor AVRES zijn er workshops in hun leefstijlprogramma gegeven.

2.2.3 Samenwerking met partners en coördinatie NDE

Het aanbod van NDE-activiteiten zoals opgenomen in de jaargids van Groene Weelde komt tot stand door samen te werken met diverse partners in Vijfheerenlanden en omstreken. Zo is de leerlijn Natuur-Cultuur het resultaat van een samenwerking met BindkrachtVHL-cultuur. Ook de Natuur- en Vogelwacht VHL, Hestia's Hof en enkele voedselbossen hebben aanbod gemaakt voor het basisonderwijs.

Voor boerderijlessen wordt daarnaast samengewerkt met Boerderij in de Kijker en Den Hâneker. In hun programma's bezoeken schoolklassen educatieboeren in de gemeente. Ook de lessen en excursies van Waterschap Rivierenland, Reinigingsdienst Waardlanden en Geofort in Herwijnen zijn opgenomen in de jaargids en te reserveren via de digitale NME-Gids van Groene Weelde.

De coördinatie van de vele NDE-activiteiten, uitgevoerd door de coördinator van Groene Weelde, bestaat o.a. uit het verwerken van alle reserveringen, het organiseren van het klaarzetten, onderhouden en vervoeren van leskisten naar de scholen door educatie-vrijwilligers, het onderhouden van contact met de scholen en leerkrachten, en het coachen van vakdocenten en hen koppelen aan de scholen. Daarnaast ontwikkelt de coördinator, soms in samenwerking met externe specialisten, nieuw NDE-aanbod voor scholen, naschoolse activiteiten en organisaties. Tot slot vervult de coördinator een kennismakelaarsfunctie door deel te nemen aan conferenties, NDE-netwerkbijeenkomsten en trainingen waarvan de opgedane kennis wordt verspreid onder vrijwilligers, vakdocenten en leerkrachten. Kortom, de coördinator vervult diverse rollen zoals die van makelaar, adviseur, opleider, aanjager, ontwikkelaar en coach.

2.2.4 Gerealiseerde NDE-activiteiten en bereik

Al in het eerste jaar, 2023 hebben ruim 500 leerlingen op 7 basisscholen tijdens de reguliere schooldag natuur- en duurzaamheidseducatie ontvangen. Nog eens 200 leerlingen verspreid over 2 basisscholen hebben na schooltijd duurzame lessen gehad in het kader van het programma Rijke schooldag. In 2024 is het bereik met 300% gestegen naar ruim 2.000 leerlingen op 17 basisscholen voor NDE tijdens de reguliere schooldag en kregen 220 leerlingen van 3 basisscholen duurzaamheidslessen vanuit Rijke schooldag. Op basis van reserveringsgegevens per december 2024 verwachten we in 2025 op minstens 25 basisscholen NDE-activiteiten aan te bieden. Nadere uitsplitsingen per school zijn te vinden in Bijlage 2: Bereik NDE. Om bovenstaande en toekomstige NDE-activiteiten mogelijk te maken heeft de coördinator Groene Weelde ook diverse adviesgesprekken gevoerd en presentaties gegeven. 9 scholen zijn geadviseerd over het gebruik en implementatie van het NDE-aanbod in het curriculum. Nog eens 4 basisscholen hebben advies gekregen over het opzetten en beheren van een schoolmoestuin, in samenwerking met Jong Leren Eten Utrecht¹¹. Tot slot heeft de coördinator, samen met de GGDru-functionaris van Gezonde School, de basisschool in Leerbroek geadviseerd over de inrichting van een nieuw, groen schoolplein om zodoende bewegen en tuinieren door leerlingen te stimuleren.

2.3 Ondersteuning duurzame inwonersinitiatieven

Naast de realisatie van NDE-centrum Groene Weelde ondersteunt SDVHL ook twee inwonersinitiatieven gericht op duurzaamheid en volwassenen.

---

⁹ Zie voor meer informatie het [Jaarprogramma 2024-2025](#) van Groene Weelde.

¹⁰ IVN staat voor Instituut Voor Natuureducatie

¹¹ [Jong Leren Eten Utrecht](#) (JLE) is een stimuleringsprogramma van de rijks overheid op het gebied van voedsel-educatie

2.3.1 Buurttuin De Noordertuin

Buurttuin [De Noordertuin](#) is een moestuin voor en door de buurtbewoners in Leerdam-Noord. Naast het educatieve aspect (vanuit NDE-centrum Groene Weelde worden hier moestuinlessen gegeven aan leerlingen van basisscholen KBS Floris Radewijns en OBS De Sterrenkijker) is de tuin ook een ontmoetingsplaats voor de buurt en worden buurtbewoners in het moestuinseizoen voorzien van gratis groenten en fruit.

De zes vrijwilligers die gezamenlijk de tuin onderhouden komen hiervoor wekelijks samen en buurtbewoners kunnen wekelijks de vers geteelde producten gratis ophalen.

Schooltuinieren op de Noordertuin

2.3.2 Voedselcoöperatie Sitopia

[Voedselcoöperatie Sitopia](#) is een samenwerkingsverband van 3 lokale voedselproducenten en 15 inwoners die samen een lokale korte voedselketen vormen. De coöperatie draait geheel op onderling vertrouwen en de vrijwillige inzet van de deelnemers en maakt gebruik van een webshop waarbij 25 voedselcoöperaties uit Nederland zijn aangesloten.

2.3.3 Dag van de duurzaamheid

SDVHL heeft op de dag van de duurzaamheid (10 oktober 2024) samen met de gemeente een netwerkbijeenkomst georganiseerd waarop acht duurzame initiatieven met elkaar en met het gemeentelijke team Duurzaamheid hebben kennisgemaakt en onderlinge contacten gelegd en versterkt.

2.4 In 2025

In aanvulling op wat er in 2023 en 2024 gerealiseerd is, werkt SDVHL in 2025 op de volgende manier aan het realiseren van haar ambities:

2.4.1 Nieuwsbrief

Aan de website van Groene Weelde zal in 2025 een nieuwsbrief gekoppeld worden waarop scholen (en inwoners) zich kunnen abonneren. De nieuwsbrief zal naar verwachting ieder seizoen verschijnen. Scholen (en inwoners) worden hiermee op de hoogte gebracht van NDE-activiteiten in de gemeente.

2.4.2 Inschrijfmodule in website

Om inwoners de gelegenheid te geven om zich in te schrijven voor de activiteiten van SDVHL willen we een inschrijfmodule aan de website van Groene Weelde koppelen. Een verwijzing naar dit platform wordt in onze communicatie over de geplande activiteiten meegenomen.

VOEDSELCOÖPERATIE SITOPIA
WAT JE VAN DICHTBIJ HAALT IS LEKKERDER!

Ons voedsel bij de grote supermarkten reist gemiddeld 50.000 km voordat het op ons bord terecht komt. Wij dachten: dat kan minder, we kopen lokaal. Rechtstreeks bij plaatselijke boeren. Iedere donderdag tussen 19.00 – 19.30 uur is het ophaalpunt bij de Landwinkel in Schoonrewoerd. Simpel!

Alle boodschappen 1 x per week ophalen.

In het kort:
Je bestelt vóór woensdag 18.00 via de website. Je bent niet verplicht om elke week te bestellen. Je haalt je boodschappen een dag later op bij de Landwinkel. Je krijgt een Tikkie van de makers. Ongeveer 1 x per kwartaal is het jouw beurt om alle bestellingen op te halen bij de boeren en bij de Landwinkel neer te zetten.

Doet mee met Sitopia.
ETEN VAN DE BOER. DICHTBIJ EN VERS.

- De Landwinkel, Schoonrewoerd
- Zuivelboerderij de Vuurhoeve, Hoogeind
- Vlees- en melkveebedrijf Oskam, Sonsbrug
- Voedselbos SchaikseWeelde, Leerdam

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Ankie Lubbers:
☎ 06 22 37 82 25   ✉ info@duurzaamvhl.nl

Flyer voor inwoners, voedselcoöperatie Sitopia

2.4.3 Meer scholen maken gebruik van NDE-activiteiten

We willen het NDE-aanbod continueren en uitbreiden naar andere groepen en scholen. Zo komen meer kinderen en jongeren in aanraking met NDE-activiteiten. Daarom gaat de coördinator schoolgesprekken voeren om onze werkwijze uiteen te zetten. Groene Weelde integreert landelijke en regionale duurzaamheidsprogramma's van Jong Leren Eten (JLE), Gezonde School (GGD), Alliantie schooltuinen, JOGG¹², en cultuureducatie. SDVHL heeft zodoende toegang tot landelijke en provinciale aanbieders, als spin in het web.

'Schaapje Wol', leerkracht én leerlingen krijgen les van de vakdocent

Moestuïnes tijdens de rijke schooldag bij OBS Tijn Uilenspiegel, Vianen

2.5 Uitbreiding aanbod

2.5.1 Leerlijn Voedselbossen

Aan het bestaande NDE-aanbod voor de vier domeinen wordt een vijfde domein, voedselbossen, toegevoegd. Vanuit fondsgeld wordt een leerlijn voedselbossen ontwikkeld voor groep 1-8 zodat kinderen en hun leerkrachten kunnen beleven hoe duurzaam voedsel geproduceerd kan worden en welke rol biodiversiteit speelt in ons voedselsysteem. Deze leerlijn wordt na de ontwikkeling als pilot uitgevoerd in voedselbos Lingehout in West Betuwe. Daarna in een proeftuin-setting getest op vier basisscholen in West Betuwe en vier basisscholen in Vijfheerenlanden in de schooljaren 2025-2027.

2.5.2 Inspiratiemiddagen basisonderwijs

Samen met partners Jong Leren Eten, IVN, Groen doet goed, Gezonde School (GGDru) en JOGG worden er de eerste advies- en informatiebijeenkomsten voor leerkrachten georganiseerd in VHL. Dit is een uitvloeisel van het behoefteonderzoek dat we eind 2022 uitvoerden bij de basisscholen. Dit onderzoek wees uit dat scholen in VHL het onderwijsondersteunend / aanvullend aanbod voor natuur, cultuur en gezondheid graag centraal georganiseerd willen hebben. In deze bijeenkomsten staan voedseleducatie en buitenlessen centraal en geven partners voorlichting over hun ondersteunend aanbod.

Daarnaast voelen leerkrachten in het primair onderwijs zich vaak onvoldoende bekwaam om natuuronderwijs te geven. Door middel van deze bijeenkomsten met praktische voorbeelden en door het gebruik van het kant-en-klaar aanbod in leskisten kunnen leerkrachten zich laten informeren en bekwaamen in het geven van natuureducatie en buitenlessen.

¹² [JOGG](#) wil de leefomgeving van kinderen en jongeren gezonder maken

2.5.3 Voedselbosclub

Door het hele jaar heen zullen er bijeenkomsten zijn voor de voedselbosclub. Twaalf kinderen in de leeftijd van 9-10 jaar kunnen deelnemen om het voedselbos in alle seizoenen te beleven en te leren over de samenhang in het voedselbosstelsel. Deze club start in het voorjaar van 2025.

2.6 Geplande activiteiten en bereik NDE

2.6.1 Willie Wurm

In 2025 is het lesprogramma Willie Wurm van Kunst Centraal in het programma Cultuurzoekers opgenomen. Scholen in VHL die deelnemen aan dit programma maken een keuze uit het aanbod. Als partner in dit programma verzorgt Groene Weelde voor 31 groepen 1-2, van 15 scholen uit VHL de buitenles over kriebelbeestjes. Leerkrachten van 12 groepen hebben gekozen voor deze buitenles op SchaikeWeelde. De resterende lessen worden in de schoolomgeving van de betreffende scholen gegeven¹³.

2.6.2 Groen doet Goed

In de versteende wijken van Leerdam en op de groene (speel)plekken en / of schoolpleinen in VHL organiseren we activiteiten voor kinderen en hun ouders om ze in contact te brengen met de groene omgeving. We hebben de kans gekregen om in het project Groen doet Goed in 2025 actief samen te werken met diverse partnerorganisaties waardoor we verschillende buitenactiviteiten kunnen uitvoeren voor kinderen (en vaak ook hun ouders). Dit project zal zo'n 1.200 kinderen bereiken en is ook een voorbeeld van de mogelijkheid om het multiplier-effect op gang te brengen door verdubbeling van de financiële bijdrage, van de kant van de provincie Utrecht¹⁴.

Integraal project Groen doet goed, 'Groen doet Vijfheerenlanden goed'

2.7 Beknopte effectmeting bij leerlingen, hun ouders en verzorgers

Om meer inzicht te krijgen in de directe effecten van de NDE-activiteiten op de kinderen en de indirecte effecten op de ouders en verzorgers, zal op een aantal basisscholen (minimaal 3, maximaal 5) een korte enquête worden gehouden onder de ouders en verzorgers¹⁵.

2.8 Ondersteuning duurzame inwonersinitiatieven

Vanzelfsprekend continueren wij onze werkzaamheden ten behoeve van De Noordertuin en voedselcoöperatie Sitopia en investeren wij in de verdere samenwerking en afstemming met andere duurzame initiatieven in Vijfheerenlanden.

2.9 Bestuurlijke samenwerking

In de eerste helft van 2025 hebben wij het initiatief genomen voor verkennende gesprekken op bestuurlijk niveau om te inventariseren op welke manier SDVHL kan samenwerken met dierweide Hestia's Hof. Daarnaast zullen wij na overleg en in afstemming met de gemeente VHL onderzoeken t.b.v. welke andere initiatieven op het gebied van duurzaamheid bestuurlijke samenwerking gewenst is.

¹³ Meer informatie zie <https://kunstcentraal.nl/projecten/willie-wurm-zoekt-een-tuin-productpagina-2/>

¹⁴ Meer informatie zie <https://www.ivn.nl/aanbod/groen-doet-goed/>

¹⁵ De conceptvragenlijst is te vinden in Bijlage 3.

3. Effecten (gerealiseerd in 2023-2024 en verwacht in 2025)

3.1 Verhoogd duurzaam bewustzijn en gedrag bij basisschoolleerlingen

Zoals eerder vermeld hebben in 2023 ruim 700 en in 2024 ruim 2.200 basisschoolleerlingen deelgenomen aan een breed scala van NDE-activiteiten mogelijk gemaakt door Groene Weelde. Om een inschatting te geven van het effect van deze activiteiten op deze leerlingen, maken we gebruik van effect-studies van vergelijkbare activiteiten elders in het land. Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat kinderen die aan NDE-activiteiten deelnemen een verhoogd milieu- en natuurbewustzijn hebben, oftewel ze begrijpen de natuurlijke wereld beter en ook hoe wij die als mensen beïnvloeden. En, misschien nog wel belangrijker, deze kinderen laten vaker duurzaam gedrag zien zoals afval scheiden, energie besparen, en zorgvuldiger omgaan met natuurlijke hulpbronnen.¹⁶ Anderen signaleren positieve effecten op het welzijn van kinderen: hun contact met de natuur zorgt voor meer geluk en minder stress.¹⁷ Weer een andere studie benadrukt dat NDE-activiteiten, die vaak gericht zijn op lokale thema's, de betrokkenheid van kinderen bij hun omgeving vergroten.¹⁸ Rekening houdend met bovenstaande is het aannemelijk dat de genoemde effecten in meer of mindere mate ook zijn opgetreden bij de 2.200 bereikte leerlingen in Vijfheerenlanden. In de toekomst zal de stichting zelf ook een beknopte effectmeting (laten) uitvoeren.

3.2 Meer leefbaarheid en gezondheid door een groene ontmoetingsplek

Buurttuin De Noordertuin is inmiddels een ontmoetingsplek geworden voor de buurt en een plek waar buurtbewoners worden voorzien van gratis groenten en fruit. Ook vinden hier moestuinlessen voor basisschoolleerlingen plaats¹⁹. Alles bij elkaar genomen heeft dit naar verwachting een positief effect op de leefbaarheid en gezondheid van ongeveer 100 buurtbewoners van alle leeftijden.

In Voedselbos SchaikseWeelde is via Stichting OOK voor Jou een jongere werkzaam met een coach om na deze periode zelfstandig te kunnen participeren in vrijwilligerswerk of andere activiteiten.

3.3 CO₂-reductie door een lokale korte voedselketen

Voedselcoöperatie Sitopia draagt bij aan een lokale voedsleconomie en een vermindering van het aantal transportkilometers van voedsel. Dit leidt tot CO₂-reductie en draagt zo bij aan het behalen van klimaatdoelen.

Samengevat kunnen we concluderen dat de diverse activiteiten van SDVHL naar alle waarschijnlijkheid hebben geleid tot effecten die bijdragen aan het realiseren van een leefbare en toekomstbestendige gemeente Vijfheerenlanden.

SDVHL op de duurzaamheidsmarkt 2023 in VHL

¹⁶ Smit e.a. (2006) Hoe duurzaam is NME? Een explorerend kwantitatief onderzoek naar langetermijneffecten van natuur- en milieueducatie op basisscholen, Apeldoorn. <https://edepot.wur.nl/54657>

¹⁷ <https://www.gezondeschool.nl/primair-onderwijs/milieu-en-natuur>

¹⁸ Sollart (2004) Effectiviteit van het Natuur- en Milieu-Educatiebeleid, WUR. <https://edepot.wur.nl/40331>

¹⁹ Momenteel loopt er een langjarig onderzoek naar de effecten van schooltuinieren op het eetgedrag en de persoonlijke en sociale ontwikkeling van kinderen. <https://ivegrown.com/>

4. *Tussenstand eind 2025: bereikt versus ambitie*

4.1 *NDE*

Gebaseerd op de genoemde resultaten in het vorige hoofdstuk kan worden gesteld dat de natuur- en duurzaamheidseducatie van NDE-centrum Groene Weelde voorziet in een behoefte van het basisonderwijs. Eind 2024 zijn al 20 van de 33 basisscholen met NDE-activiteiten bereikt en de verwachting is dat dit aandeel medio 2025 al zal zijn gestegen tot 25 scholen. Qua aantal bereikte scholen zitten we dus al op ruim tweederde van onze ambitie.

Als het gaat om bereikte leerlingen stond de teller eind 2023 op 700 leerlingen en aan het einde van 2024 op ruim 2.200 leerlingen. Met andere woorden, in 2023 hebben we 13% en in 2024 41% van alle basisschoolleerlingen in Vijfheerenlanden bereikt. Op basis van de reserveringen voor 2025 verwachten we nog een lichte groei van dit bereik voor 2025.

Naar verwachting zullen we eind 2025 een mooie stap in de richting van onze eerste ambitie, alle 5.300 basisschoolleerlingen en 3.100 leerlingen uit het voortgezet onderwijs voorzien van natuur- en duurzaamheidseducatie, gemaakt hebben. Tenminste voor wat betreft het basisonderwijs.

Daarnaast hebben we ook 250 volwassenen bereikt met NDE-activiteiten als teamdagen, leefstijlprogramma, pluk-en-proef wandelingen en gezinswandelingen op het kabouterpad in het voedselbos.

4.2 *Verbinden met en ondersteunen van andere initiatieven*

Wat betreft onze tweede ambitie, het verbinden met en ondersteunen van andere initiatieven gericht op duurzaamheid binnen de gemeente Vijfheerenlanden zodat er een lerend netwerk ontstaat, kunnen we ook concluderen dat hierop de eerste stappen gezet zijn door enkele samenwerkingen en de contacten die gelegd zijn tijdens de bijeenkomst op de dag van de duurzaamheid in oktober 2024.

SDVHL heeft bijgedragen aan de transities op het gebied van klimaat, leefbaarheid en gezondheid door het creëren van meer bewustwording en het bieden van handelingsperspectief aan, met name, maar niet uitsluitend, jeugd in Vijfheerenlanden. Om de behaalde resultaten te borgen in de toekomst én verder te werken aan het volledig realiseren van onze ambitie volgt in het volgende hoofdstuk een plan van aanpak voor de jaren 2026 en verder.

5. *2026 en verder, beoogde impact*

Om vanaf 2026 verder te komen op onze eerste ambitie, het vergroten van het bewustzijn en handelingsperspectief van kinderen en jongeren zodat zij duurzamere keuzes gaan maken en duurzamer gedrag gaan vertonen, worden de opgezette NDE-activiteiten zowel gecontinueerd als uitgebouwd.

5.1 *Meer basisscholen en meer leerlingen per school*

Het uitbouwen van de NDE-activiteiten doen we in een aantal richtingen.

De eerste richting is het vergroten van het aantal basisscholen en groepen per basisschool die gebruik maken van het NDE-aanbod. Dit willen we realiseren door samen met partners advies- en informatiebijeenkomsten voor leerkrachten te organiseren om eventuele drempels weg te nemen.

Effect: Het directe effect hiervan is het vergroten van het duurzame bewustzijn en handelingsperspectief van leerkrachten zelf. Het verwachte indirecte effect is dat meer basisschoolleerlingen aan NDE-activiteiten zullen deelnemen waardoor hun duurzame bewustzijn en handelingsperspectief toeneemt en zij gestimuleerd worden tot duurzamer gedrag.

Workshops voor inwoners

We werken we toe naar meer integrale aanpak van de NDE-functie door educatie te verbinden met thema's natuur, duurzaamheid, techniek, cultuur, burgerschap en gezondheid. Dit doen we samen met regionale partners.

Effect: Dit ontzorgt de scholen en verbetert de doelmatigheid van het versnipperde gemeentelijke en regionale aanbod voor het onderwijs.

5.2 Leerlijn natuur, duurzaamheid en gezondheid voorgezet onderwijs

De tweede richting is het ontwikkelen van een leerlijn over natuur, duurzaamheid en gezondheid voor de eerste leerjaren van het voortgezet onderwijs in samenspraak met de scholen voor voortgezet onderwijs in Vijfheerenlanden. Gezien het feit dat gedragsverandering een zaak van de lange adem is en jongeren in hun puberteit grote veranderingen doormaken, is het van belang om juist ook in het voortgezet onderwijs aan bewustwording en handelingsperspectief van jongeren op het gebied van duurzaamheid te blijven werken en dit te borgen richting hun volwassenheid. Hierbij werken we samen met partners JOGG, GGD en JLE.

Effect: Op deze manier borgen en vergroten we het duurzame bewustzijn en handelingsperspectief van jongeren in het voortgezet onderwijs en stimuleren hen tot blijvend duurzamer gedrag.

5.3 Verstevigen NDE coördinatie-rol

De derde uitbreidingsrichting betreft het ontwikkelen en aanbieden van NDE-brede advies-activiteiten²⁰. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de best practices²¹ uit het landelijke netwerk van NDE-centra en gemeenten²².

Effect: Op deze manier zullen scholen beter in staat zijn om hun schoolpleinen groen-blauw in te richten, een moestuin aan te leggen of het NDE-aanbod in het curriculum te integreren.

5.4 Betrekken en bereiken ouders en verzorgers

De vierde uitbreidingsrichting is het organiseren van NDE-activiteiten waarbij ouders en verzorgers van leerlingen in het basisonderwijs expliciet worden betrokken. Denk hierbij aan het vergroenen en klimaatbestendig maken van schoolpleinen dat ouders, kinderen en leerkrachten samen uitvoeren. De nadere invulling van deze activiteiten gericht op ouders en verzorgers zal mede worden gebaseerd op de uitkomsten van het beknopte onderzoek dat in 2025 onder ouders en verzorgers zal worden gehouden (Zie Bijlage 3 Enquête NDE bij inwoners).

Effect: We borgen en vergroten het duurzame bewustzijn en handelingsperspectief van ouders en verzorgers en stimuleren hen tot duurzamer gedrag.

5.5 Verbinden en ondersteunen duurzame inwonersinitiatieven

Vanaf 2026 werken we verder aan onze tweede ambitie: het verbinden met en ondersteunen van andere initiatieven gericht op duurzaamheid binnen de gemeente Vijfheerenlanden. Zo ontstaat een stevig netwerk waarin nieuwe initiatieven kunnen ontstaan en bestaande initiatieven kunnen groeien door het delen van kennis en door samen op te trekken op het gebied van inzet van vrijwilligers en fondsenwerving. Dit past bij de maatschappelijke trend van inwoners die zelf de handen uit de mouwen steken in hun directe leefomgeving. Ook de gemeente Vijfheerenlanden ondersteunt deze ontwikkeling van harte met een subsidieregeling en wijkambassadeurs²³. Tijdens een eerste bijeenkomst van acht van deze initiatieven tijdens de Duurzaamheidsborrel mede georganiseerd door SDVHL (zie paragraaf 2.3.3) bleek dat hoewel de initiatieven verschillend zijn qua doelstelling, omvang en fase van ontwikkeling, er ook diverse gedeelde uitdagingen zijn en dat de 'starters' kunnen leren van hen die al wat verder zijn.

²⁰ Denk bijvoorbeeld aan adviezen met betrekking tot het inrichten van groen-blauwe schoolpleinen, aanleg van moestuin rondom de school en adviezen hoe het NDE-aanbod in het curriculum te integreren.

²¹ Zie voor best practices bijlage 1, *Praktijkvoorbeelden NDE en gemeenten*

²² Dit netwerk is de Vereniging GDO (Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling) waar bijna 90 gemeenten en 140 NDE-centra bij zijn aangesloten.

²³ <https://www.vijfheerenlanden.nl/inwonersinitiatief>

Effect: We verwachten dat met onze hulp en dat van het netwerk meer inwoners een duurzaam initiatief in Vijfheerenlanden zullen starten, zoals bijvoorbeeld een voedselbos.

Effect: Doordat duurzame initiatieven elkaar kennen, van elkaar leren en met elkaar samenwerken verwachten we dat zij bijvoorbeeld meer vrijwilligers en meer fondsen zullen genereren waardoor ze meer impact zullen maken.

Afhankelijk van de uitkomst van de inventarisatie van samenwerkings- of ondersteuningsmogelijkheden met Hestia's Hof, zal de route vanaf 2026 nader bepaald worden. Daarnaast continueren we de ondersteuning van buurttuin De Noordertuin en voedselcoöperatie Sitopia.

5.6 Stimuleren inwoners

In het coalitieakkoord 2022-2026 spreekt de coalitie de volgende wens uit: "Wij willen onze mooie gemeente goed doorgeven aan toekomstige generaties door ons in te zetten voor een leefbare en toekomstbestendige omgeving (...)." Als concrete maatregel wordt onder meer genoemd: "We stimuleren inwoners om mee te werken aan biodiversiteit en de aanpak van hittestress." Dit vraagt om inwoners die weten hoe zij zelf in hun dagelijks leven duurzaamheid vorm en inhoud geven.

Daarom zal SDVHL samen met andere duurzame inwonersinitiatieven, lokale organisaties en milieuorganisaties in de regio interactieve sessies organiseren, zoals workshops, discussiegroepen en acties. In deze sessies leren inwoners bijvoorbeeld hoe ze duurzaam kunnen tuinieren of hoe ze het groen kunnen onderhouden dat ze geplant hebben bij hun deelname aan het NK tegelwippen. Ook leren inwoners op een speelse manier over duurzame voeding, lokale voedselproductie, seizoensgebonden eten en het verminderen van voedselverspilling. Deze sessies organiseren we dicht bij onze inwoners: in de sociale ontmoetingsplaatsen en onze eigen locaties, het voedselbos SchaikseWeelde en de Noordertuin.

Effect: We vergroten het duurzame bewustzijn en handelingsperspectief van inwoners rondom o.a. omgevingsgroen en voedsel en stimuleren hen tot duurzamer gedrag. Daarnaast vergroten we het contact tussen inwoners en duurzame inwonersinitiatieven, lokale organisaties en milieuorganisaties in de regio waardoor zij gemakkelijker vrijwilligers kunnen werven.

Tot slot organiseren we activiteiten voor lokale bedrijven die hun bedrijf of terrein toekomstbestendig willen maken en waar zij kunnen leren van de duurzame koplopers in onze gemeente of regio.

Effect: Meer bedrijven in VHL ondernemen acties om hun bedrijf of terrein toekomstbestendig te maken. Zie Bijlage 1 (Praktijkvoorbeelden NDE en gemeente) voor een overzicht van de mogelijkheden

5.7 Verstevigen sociale component

Hoewel de hiervoor genoemde activiteiten vooral gericht zijn op het genereren van impact op het gebied van groen en duurzaamheid, hebben ze ook een positieve invloed op sociaal vlak. Zo bieden Groene Weelde en De Noordertuin kwetsbare groepen en mensen met een beperkt budget een laagdrempelige omgeving waar ze kunnen ontspannen, zich kunnen ontwikkelen via vrijwilligerswerk en elkaar kunnen ontmoeten. Verschillende groepen uit de samenleving die elkaar elders niet zo snel zouden tegenkomen, ontmoeten elkaar daar. Door de geplande uitbreiding van het aantal activiteiten gericht op het stimuleren van inwoners (zie paragraaf 5.6) zullen meer mensen, inclusief kwetsbare groepen en mensen met een beperkt budget, elkaar kunnen ontmoeten, vrijwilligerswerk doen en manieren leren om duurzaam actief te zijn.

Effect: Meer laagdrempelige ontmoetingen met name voor inwoners die kampen met eenzaamheid, een taalachterstand of een kleine beurs, waardoor we bijdragen aan het verminderen van gevoelens van eenzaamheid en het vergroten van de sociale cohesie.

Effect: Meer inwoners, met name kwetsbare groepen en mensen met een kleine beurs, hebben mogelijkheden voor individuele ontwikkeling door o.a. vrijwilligerswerk.

5.8 Monitoren van gerealiseerde impact

In de vorige paragrafen is een beeld geschetst van de activiteiten die we vanaf 2026 zullen ondernemen en de effecten die we daarmee beogen. Deze effecten zijn ook gerelateerd aan diverse Sustainable Development Goals (SDG's) zoals o.a. 4 Kwaliteitsonderwijs, 3 Goede gezondheid en welzijn, 11 Duurzame steden en gemeenschappen, 12 Verantwoorde consumptie en productie en 17. Partnerschappen. Om onze gerealiseerde effecten op de SDG's in kaart te brengen, zullen we gaan onderzoeken of de Social Handprint daarvoor een geschikt instrument is. Zo ja dan gaan we vanaf 2025 jaarlijks de Social Handprint²⁴ invullen. Met behulp van deze gestandaardiseerde meetmethode kunnen we eenvoudig laten zien welke maatschappelijke waarde op deze SDG's onze activiteiten jaarlijks genereren. Daarnaast zullen we in samenwerking met de gemeente Vijfheerenlanden ook onderzoeken hoe we andere relevante effecten in kaart kunnen brengen.

6. Terugblik: Begroting en financiering 2023-2024-2025

SDVHL is de uitvoerder van taken op het vlak van onderwijsondersteuning / educatie en burgerparticipatie op het terrein van Duurzaamheid binnen de gemeente VHL. Deze taken voert de stichting uit op basis van de subsidie van de gemeente VHL aangevuld met bijdragen van fondsen.

6.1 Financiering door de gemeente VHL in 2023, 2024 en 2025

De kern van onze activiteiten betreft het geïntegreerde NDE-aanbod voor scholen in het primair onderwijs en de participatie-activiteiten voor volwassenen in de gemeente Vijfheerenlanden. Deze kerntaken worden door de gemeente Vijfheerenlanden gefinancierd. Op basis van deze subsidie is een parttime coördinator aangesteld; zij verzorgt naast de coördinatietaken ook de logistiek, inkoop lesmaterialen en het organiseren van activiteiten voor NDE en bevordering van participatie op het gebied van duurzaamheid. De deelnemende scholen betalen jaarlijks elk €200,- voor een abonnement op de leskisten.

6.2 Additionele financiering door landelijke en lokale fondsen in 2023, 2024 en 2025

In de afgelopen jaren hebben we bij diverse fondsen financiële bijdragen geworven. Het gaat hierbij onder andere om het Duurzaamheidsfonds Betuwewind met drie aanvragen, Fonds NME, Cultuurfonds, Kiem en het Bert van Voordenfonds (lokaal fonds). Daarnaast geeft SDVHL-advies aan en helpt de onderwijssector met de (coördinatie van) aanvragen van de landelijke stimuleringsbijdrage 'Lekker naar Buiten' van Jong Leren Eten voor schooltuinieren (deze stimuleringsbijdrage is voor scholen, niet voor SDVHL). Mede op basis van deze fondsen zijn we in staat geweest om bijvoorbeeld aan te sluiten bij het door provincie Utrecht gefinancierde project 'Groen doet goed'.

Deze additionele financiering, voor concrete projecten, komt voor een zeer groot deel ten goede aan de inwoners van Vijfheerenlanden. De financiering uit fondsen betreft vooral ontwikkeling van materialen en materiële kosten en geen personele kosten. In 2023 en 2024 en 2025 gaat het om een totaal van bijna €125.000,- afkomstig van de volgende fondsen:

---

²⁴<https://socialhandprint.com/>

Financier	Gefinancierd project of activiteit	Bijdrage
Duurzaamheidsfonds Betuwewind (1)	Opstart en lesmaterialen NDE-centrum Groene Weelde	€ 45.375
NME-Fonds	Opstart SDVHL	€ 14.000
Duurzaamheidsfonds Betuwewind (2)	Kenniskist Groene Energie, Myceliumlessen en Ontwikkeling educatie Voedselbos Lingehout	€ 14.429
Duurzaamheidsfonds Betuwewind (3)	Ontwikkeling leerlijn voedselbossen	€ 24.200
Cultuurfonds	Ontwikkeling leerlijn voedselbossen & voedselbosclub	€ 3.000
KIEM	Ontwikkeling voedselbosclub	€ 3.411
Bert van Voordenfonds	Duurzame activiteiten in Leerdam	€ 3.000
Provincie Utrecht	Groen doet goed	€ 15.000
Totaal		€ 122.415

Regelmatig worden wij ook gevraagd om specifieke of losse activiteiten te organiseren. Wij organiseren deze activiteiten graag: soms doen wij dat gratis, maar vaak ook op basis van een aparte kostendekkende projectfinanciering. In 2023 en 2024 betrof dit bijvoorbeeld de rijke schooldag, naschoolse workshops, teamdagen voor organisaties als BindkrachtVHL, bomen planten met de Triodosbank en Pollinators en workshops voor deelnemers aan het leefstijlprogramma van AVRES.

7. Vooruitblik: Begroting 2026 en verder t.l.v. gemeente VHL

De onderstaande begroting betreft de gemeentelijke begroting voor de kerntaken van SDVHL. Deze is gebaseerd op onze begrotingen van 2024 en 2025. In deze begrotingen hebben we de inflatie vanaf 2024 kunnen opvangen met eenmalige financiering van derden. Ten opzichte van de huidige financiering (2023-2025) is rekening gehouden met een inflatiecorrectie over het jaar 2025; deze correctie vangen we in 2025 nog eenmalig zelf op. Vanaf 2026 is rekening gehouden met een jaarlijkse inflatie van 3%.

Omschrijving	2026	2027	2028
Algemene kosten			
Accountant- en administratiekosten	4.635	4.774	4.917
Automatisering en software	3.605	3.713	3.825
Overige algemene kosten	3.090	3.183	3.278
Toerekening aan overige activiteiten	-1.030	-1.061	-1.093
Subtotaal algemene kosten:	10.300	10.609	10.927
Personeelskosten	59.483	61.267	63.105
Activiteiten en materialen			
Materialen (m.n. onderhoud leskisten)	1.545	1.591	1.639
Activiteiten	3.605	3.713	3.825
NME Gids (digitaal en papier)	2.060	2.122	2.185
Bijdrage basisscholen	-2.400	-2.800	-3.000
Subtotaal activiteiten en materialen:	4.810	4.626	4.649
Totaal:	74.593	76.502	78.681

7.1 Toelichting personele kosten

De personeelskosten betreffen onze medewerker in loondienst. Incidenteel maken wij gebruik van een gastdocent of een andere deskundige op basis van inhuur. De personeelskosten zijn precies voldoende om een parttime medewerker/coördinator (50%) aan te stellen. Deze parttime medewerker heeft als taak om alle ambities die we hierboven beschreven hebben te organiseren/coördineren en alle aanvragen en verantwoordingen te verzorgen. Naast de betaalde uren werkt de coördinator ook regelmatig als vrijwilliger voor onze stichting en draagt het onbezoldigd bestuur uitvoerend ook het nodige bij; bv. de gehele boekhouding wordt door het bestuur verzorgd. Deze personele bezetting is een voorwaarde voor de continuïteit van onze werkzaamheden, ambities en onze stichting.

7.2 Algemene kosten

De *algemene kosten* bestaan uit de overheadkosten die niet direct aan bepaalde activiteiten van SDVHL kunnen worden toegerekend. De belangrijkste (grootste) posten hierin betreffen:

- Accountantskosten : € 3.500
- Kantoorautomatisering (incl. afschrijvingen) : € 1.500
- Kosten onderhoud webpagina + licentie digitale NME-Gids : € 1.000
- Gas/water/elektra : € 1.000

Daarnaast wordt rekening gehouden met een toerekening van deze kosten aan de overige activiteiten van SDVHL.

7.3 Activiteiten en materialen

De activiteiten en materialen betreffen kosten voor onderhoud en het aanvullen van gebruikte materialen in de leskisten en activiteiten. In 2024 hebben we deze kosten nog kunnen dekken uit de incidentele bijdrage van Duurzaamheidsfonds Betuwewind. Vanaf 2025 moeten we deze kosten uit de reguliere begroting gaan dekken.

De post activiteiten dient om NDE-activiteiten op of voor scholen te verrichten en voor inwonersparticipatie. We willen hierbij ook aansluiten op landelijke actiedagen of activiteiten. In 2025 kunnen we deze post nog deels financieren uit het laatste restant van de incidentele bijdrage vanuit Duurzaamheidsfonds Betuwewind. Dit dient met name als dekking voor de derdenfinanciering / eigen bijdrage voor het project 'Groen doet goed'.

De post NME-Gids betreft het jaarlijks vernieuwen van ons digitale en fysieke jaarprogramma met het aanbod voor het schooljaar.

8. Risicoparagraaf

Mede dankzij de subsidie van de gemeente in de jaren 2023 (€75.500,-), 2024 (€67.500) en 2025 (€67.500) zijn wij in staat geweest om ruim € 120.000²⁵ aan additionele financiering bij diverse fondsen te werven (zie paragraaf 6.2). Immers, fondsen stellen vaak als eis dat een andere partij zoals een gemeente co-financiert. Daarnaast bestaat het leeuwendeel van onze vaste kosten uit personeelskosten en daar geven fondsen doorgaans geen financiering voor. De huidige subsidieaanvraag aan de gemeente Vijfheerenlanden bestaat daarom voor meer dan 80% uit personele kosten en daarnaast enkele (verplichte) kosten zoals accountantskosten. We verwachten nieuwe activiteiten, programma's e.d. net als in voorgaande jaren te financieren via fondsgelden. Dit laatste is echter alleen mogelijk indien de gemeente haar huidige driejarige incidentele subsidie voortzet in de gevraagde structurele jaarlijkse financiering zonder einddatum.

Indien de gemeentelijke subsidie wegvalt, heeft SDVHL geen mogelijkheden meer om fondsgelden te werven. Concreet betekent dit een substantieel verlies aan extra middelen voor de inwoners van VHL en het einde van alle activiteiten van SDVHL op het gebied van natuur- en duurzaamheidseducatie.

²⁵ Dit is het totaalbedrag aan additionele financiering dat per januari 2025 geworven is. Het is zeer aannemelijk dat dit bedrag in 2025 nog verder oploopt.

Tenslotte

In dit document hebben wij onze aanvraag onderbouwd om ook in de komende jaren te kunnen blijven werken aan het realiseren van een leefbaar en toekomstbestendig Vijfheerenlanden.

Namens Stichting Duurzaam Vijfheerenlanden,

Ankie Lubbers,
Voorzitter bestuur stichting Duurzaam VHL
Tel.nr 06-22378225

Stichting Duurzaam Vijfheerenlanden

Prinsessenhof 14
4141 EG Leerdam
www.duurzaamvhl.nl
IBAN NL24 TRIO 0320 4475 45
KvK 84600179

NDE-centrum Groene Weelde

Locatie voedselbos SchaikseWeelde
Schaikseweg 79
4143 HD Leerdam
www.groeneweelde.vhl.nl

Buurttuin De Noordertuin

't Eiland, Leerdam Noord

Voedselcoöperatie Sitopia

www.voedselcooperatie.nu
Afhaalpunt in De Landwinkel in Schoonrewoerd

*Bloembollenactie voor inwoners
'Plant jij voor mij?'*